

**„Rocznik Międzyrzecki”, tom XXXIII, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w
Międzyrzecu Podlaskim, Międzyrzec Podlaski 2002, ss. 280**

W 2002 roku Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Międzyrzecu Podlaskim wydało kolejny tom „Rocznika Międzyrzeckiego”.

Tradycyjnie numer otwiera dział *Artykuły*, na który składają się 4 prace. W pierwszej z nich Stanisław Jarmuł przedstawia powiat radzyński w czasie kampanii wrześniowej. Autor ukazuje sytuację polityczną w powiecie w okresie wojny obronnej 1939 roku oraz niemieckiej i sowieckiej okupacji wojskowej na tym terenie.

Temat agresji 1939 roku kontynuuje Szczepan Kalinowski w artykule „Agresja sowiecka na Polskę w 1939 r.” Autor omawia działania wojenne polsko-sowieckie w 1939 r. uwzględniając sytuację na Podlasiu, wspominając stoczone tu walki oraz zbrodnie popełnione przez Armię Czerwoną.

W dużej mierze, w oparciu o wspomnienia legionistów, powstało kolejne opracowanie - „Pobyt Legionów Polskich na Podlasiu w roku 1915” Szczepana Geresza. Daje ono okazję do poznania sytuacji na Południowym Podlasiu w 1915 roku, wydarzeń związanych z działaniami wojska, stosunku mieszkańców do Legionów. Zamieszczone w artykule urywki wspomnień rysują obraz Legionów oraz polskich miasteczek i wsi Podlasia.

Czwarta z prac - „Powstanie *Głosu Międzyrzeckiego*, później *Głosu Powiatu Radzyńskiego* i jego funkcjonowanie” to obszerny fragment pracy magisterskiej Iwony Orkisiewicz. Autorka przedstawia genezę powstania, działanie oraz ludzi związanych z wychodzącym od 1925 r. czasopismem *Głos Międzyrzecki*, od 1933 r. pod zmienionym tytułem *Głos Powiatu Radzyńskiego*. Przez cały okres ukazywania się wydawcą pisma był Zarząd Oddziału Powiatowego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Według założeń *Głos* miał rejestrować wszelkie przejawy życia społecznego a jednocześnie oddziaływać nań poprzez inicjowanie i wspieranie ważnych dla regionu poczynań.

Blok *Materiały* otwiera praca Doroty Weredy dotycząca historii dwóch unickich parafii w Międzyrzecu Podlaskim: parafii pod wezwaniem św. Mikołaja (tzw. Staromiejskiej) i pod wezwaniem św. Piotra i Pawła (Nowomiejskiej). Rozważania powyższe dotyczą losów parafii w XVIII w., ich życia społeczno-religijnego, duchownych, liczby parafian oraz budynków świątyni.

W kolejnych tekstach mamy okazję zapoznać się z biografiami osób, które przez swoje pochodzenie czy też działalność i pracę związane są z Międzyrzecem. Tomasz Demidowicz przedstawia postać urodzonego w Międzyrzecu Kazimierza Kierzkowskiego, członka Drużyn Strzeleckich, organizatora drużyn skautowych na Śląsku, żołnierza Legionów Polskich, inicjatora i uczestnika Powstań Śląskich ale

przede wszystkim animatora i organizatora strzelectwa i łucznictwa sportowego w II Rzeczypospolitej. Natomiast historię i pracę lekarza weterynarii powiatu radzyńskiego przybliżają wspomnienia Lecha Tomasza Jabłońskiego o swym dziadku Janie Nossarzewskim żyjącym w latach 1876-1966.

W marcu 2002 roku w Warszawie odbyła się ogólnokrajowa konferencja zorganizowana przez Departament Kształcenia Ogólnego, Specjalnego i Profilaktyki Społecznej Ministra Edukacji Narodowej i Sportu oraz SIKOŃ – Fundację dla Dzieci Niepełnosprawnych z Zielonej Góry na temat: Ogólnopolski program „Osoba niepełnosprawna w społeczności lokalnej – Diagnoza 2002”. Krystyna Kornacka przedstawia sprawozdanie z imprezy oraz cele jakie jej przyświecały. Dalej autorka zdaje relację, z poruszającej ten sam problem, konferencji zorganizowanej w Międzyrzeczu Podlaskim, inauguracyjnej cykl spotkań lokalnych dotyczących realizacji programu Diagnoza 2002. Programu mającego na celu podejmowanie szeregu działań służących wyrównaniu szans osób niepełnosprawnych.

Następna z prac przybliży historię wędkarstwa w Międzyrzeczu Podlaskim od powstania Polskiego Związku Wędkarskiego w latach 1950-1951. Stanisław Sieńko rozpoczynając od ukazania korzeni zorganizowanego ruchu wędkarzy w Polsce, na podstawie wspomnień i relacji Stafana Kotasza kreśli początki i działalność PZW na terenie Międzyrzecza Podlaskiego.

Dział trzeci – *Prezentacje i recenzje* – otwiera relacja z jubileuszu Mieczysława Kalenika, urodzonego w Międzyrzeczu odtwórcy roli Zbyszka z Bogdańca w filmie „Krzyżacy” Aleksandra Forda. Tekst rozpoczyna wywiad z aktorem.

Tom uzupełniają recenzje następujących pozycji: *Grzegorz Piramowicz i jego epoka*, praca zbiorowa pod redakcją Krzysztofa Andrzeja Boreczka, Adama Andrzeja Witusika, Kurów 2001; *Adam Naruszewicz*, opracowanie zbiorowe pod redakcją Grzegorza Michałowskiego i Krystyny Kostrzewy, Janów Podlaski 2001, (recenzował Ryszard Turyk). Autorstwa Ryszarda Turyka znajduje się również recenzja *Kalendarza Podlaskiego 2003*, nowego wydawnictwa pod redakcją Jana Kołkowicza, które ukazało się pod patronatem oddziału WIN-Podlasie z siedzibą w Międzyrzeczu Podlaskim.

Dział trzeci wzbogacają również omówienia książki Ryszarda Kornackiego *Międzyrzec w życiorysy wpisany* autorstwa Ryszarda Wasity i Tomasza Demidowicza.

Dział czwarty – *Bibliografia* – zawiera wykaz artykułów źródłowych dotyczących Międzyrzecza z lat 1994-1996.

W ostatnim z działów, w *Kronice*, zamieszczono informację Adama Szulika dotyczącą powstania i działalności powstałego w 2002 roku Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Drelowskiej oraz sprawozdanie Ryszarda Turyka z V Sejmiku Towarzystw Regionalnych Lubelszczyzny, który odbył się w Międzyrzeczu Podlaskim w dniach 14-16 czerwca 2002 r. Ks. Bronisław Piasecki zamieszcza wspomnienia o Prymasie Stefanie Wyszyńskim natomiast Renata Chibowska prezentuje działalność i historię szkoły Podstawowej Nr 1 w Międzyrzeczu Podlaskim w latach 1925-

1995. *Kronikę* uzupełniają nekrologi związanych z Międzyrzecem postaci: Aleksandra Wereszko ps. „Roch” oraz Ryszarda Maksjana.

Rocznik tradycyjnie zamyka skorowidz nazw osobowych i geograficznych.

Joanna Kowalik
(Archiwum Państwowe w Lublinie
Oddział w Radzynie Podlaskim)